

SILESIA
UNIVERSITY
SCHOOL OF BUSINESS
ADMINISTRATION IN KARVINA

Nauka o podniku

-

Hrubé rozpětí
Rentabilita

Struktura
přednášky

Tomáš Pražák

ZÁKLADNÍ UKAZATELE EKONOMICKÉHO HODNOCENÍ EFEKTIVNOSTI PODNIKATELSKÉ ČINNOSTI

- hodnocení transformace množství a struktury zdrojů na požadovaný hodnotový výstup
- pro každou formu aktivity platí určitý relevantní ukazatel hodnotového výstupu

Kritéria ekonomické racionality uskutečňování konkrétních aktivit

- **hospodárnost** – ve formě úspornosti a výtěžnosti
- **ekonomická účinnost** vynaložených nákladů –
poměr výnosů a vynaložených nákladů
- **efektivnost transformace** – posuzování
dosažených efektů ve vztahu k zadaným úkolům a
cílům

Celkové náklady jako funkce objemu produktů

- zahrneme všechny složky nákladů, které se podílely na vzniku objemu produktů, které podnik ve sledovaném období realizoval
- celkové náklady N jsou funkcí objemu výrobků či služeb Q

$$N = f(Q) \text{ [Kč]}$$

- při růstu objemu produkce musejí růst i celkové náklady, opak je vyloučen!

Průměrné náklady

- podíl celkových nákladů na jednotku produkce za sledované období

$$\bar{N} = N/Q \text{ [Kč/j]}$$

- uplatnění tohoto ukazatele je možné pouze v případě homogenní produkce

Přírůstkové náklady

- jako hraniční náklady, které se vztahují na změnu v celkových nákladech při změně v poskytované produkci o jednotku produkce:
 - období 1 - změněná produkce a náklady
 - období 0 - původní produkce a náklady

$$\Delta N = \frac{N_1 - N_0}{Q_1 - Q_0} = \frac{\Delta N}{\Delta Q} \text{ [Kč/j]}$$

- k analýze krátkodobých rozhodnutí o objemu produkce a maximalizaci zisku

Hrubé rozpětí

- rozdíl mezi výnosy V a přímými náklady PN

$$HR = V - PN \text{ [Kč]}$$

- podpora růstu hrubého rozpětí - slouží k „úhradě“ nepřímých nákladů a tím k tvorbě zisku

Rentabilita (výnosnost) nákladů

- lze jej vyjádřit v procentech nebo v absolutní hodnotě jako podíl zisku ke zvoleným nákladům
- říká, kolik korun zisku Z nám přinese jedna vynaložená koruna nákladů N :

$$R_N = Z/N \text{ [Kč]}$$

Rentabilita (výnosnost) výnosů

- lze jej vyjádřit v procentech nebo v absolutní hodnotě jako podíl zisku Z k výnosům V
- říká, kolik zisku nám přinese jedna koruna výnosů

$$R_V = Z/V \text{ [Kč]}$$

- dlouhodobým trendem je, aby rentabilita byla co nejvyšší a v čase rostla

Koeficient hrubého rozpětí

- říká, kolik procent z 1 Kč tržeb tvoří hrubé rozpětí (mezní výnos, marže)

$$k_{HR} = HR/T \cdot 100 [\%]$$

Nákladová účinnost

- říká, kolik korun výnosů připadá na jednu korunu nákladů (celkových nebo vybraných)
- je přínosné, aby tento ukazatel dlouhodobě rostl

$$NÚ = V/N \text{ [Kč]}$$

- měla by být vyšší jak 1

Zjistěte nákladovou účinnost zaplacených daní a poplatků v obou letech.

Položka/rok	2022	2023
1. tržby	820 500	865 000
2. náklady celkem	766 000	800 000
2a materiál	330 000	340 000
2b mzdy	270 000	285 000
2c zálohy na energii	55 600	58 000
2d odpisy	70 000	75 000
2e spotřeba služeb	18 000	16 000
2f daně a poplatky	17 000	?
2g ostatní náklady	5 400	8 000

Nákladovost

- opačný ukazatel k nákladové účinnosti
- doporučená hodnota nižší než 1

$$H = N/V \text{ [Kč]}$$

- někdy nazývána haléřovým ukazatelem nákladů nebo nákladovou náročností výnosů

Procentní změna nákladů na korunu výnosů

- ukazuje úsporu (-) nebo překročení (+) nákladovosti oproti předchozímu období v procentech

$$PZ = \frac{H_1 - H_0}{H_0} [\%]$$

kde

H_0 ... nákladovost v minulém roce,

H_1 ... plánovaná nebo očekávaná nákladovost v běžném roce

Zjistěte procentní změnu nákladovosti materiálu .

Položka/rok	2022	2023
1. tržby	820 500	865 000
2. náklady celkem	766 000	800 000
2a materiál	330 000	340 000
2b mzdy	270 000	285 000
2c zálohy na energii	55 600	58 000
2d odpisy	70 000	75 000
2e spotřeba služeb	18 000	16 000
2f daně a poplatky	17 000	?
2g ostatní náklady	5 400	8 000

U zavedeného výrobku „plastový kbelík“ jsou známy následující údaje:

- roční objem produkce 60 000 ks/rok,
- cena kbelíku 22 Kč/ks,
- fixní náklady výroby činí 420 000 Kč/rok,
- celková výše variabilních nákladů na výrobu 60 000 ks plastových kbelíků činí 720 000 Kč.

1) *Vypočítejte hodnotu produkce, při které je dosaženo bodu zvratu*

2) *Stanovte rentabilitu nákladů a výnosů (tržeb) při výrobě 60 000 ks kbelíků.*

Která z relací platí obecně mezi rentabilitou nákladů a rentabilitou výnosů?

$$R_N > R_V$$

$$R_N = R_V$$

$$R_N < R_V$$